

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs XI. Vtrum hoc nomen, Qui est, sit maximè nomen Dei proprium.
art. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

creaturas actu: non verò quo ad relationem rationis, qua formaliter denominatur Dominus, hac quippe non habet esse reale, sed rationis.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hoc nomen, Deus, sit nomen naturæ.

Deus seu quis græcè uale dicitur et est nomen natura.

ONCVSIO est huius articuli. Licet nomen, *Deus*, quod Græcè *Θεός* dicitur, ab aliqua ipsius operatione sit impositum, nempe (vt Damascenus 1. lib. fidei Orthodoxæ ca. 1. 2. ait) vel à *θεω*, quod est curare, & disponere vniuersa, eorumve habere prouidentiam, vel à *θεω*, quod est vrere, quasi ignis sit malitiam omnem consumens, vel à *θεός*, quod est intruere omnia, non tamen est nomen operationis, sed naturæ diuinæ, vt art. 1. latius explicatum est. Aliud namque est id à quo imponitur nomen, vt lapis, à lædendo pedem, & aliud ad quod significandum imponitur. Quia verò illa omnia, à quibus sub distinctione nomen, *Θεός*, à Damasceno dicitur esse impositum, ad diuinam spectat prouidentiam, ait D. Thomas absolute dicendum esse, impositum fuisse à diuina prouidentia: id quod Dionysius 1. 2. cap. de diuinis nominibus, Clemens Alexandrinus ad finem 1. lib. Stromatum, & alij affirmant.

ARTICVLVS IX.

Vtrum hoc nomen, Deus, sit communicabile.

Deus vnio- niale non est, nisi quod ad modum si- proficiant.

IREA hunc articulum animaduertendum est, nullam naturam, quæ neque diuina potentia esse potest in multis, posse esse vniuersalem, si absolute ac simpliciter loquendum sit, vt ad Porphyrium cap. de specie quæst. 3. explicatum est. Quod si aliqua apprehendatur, aut significetur ad modum vniuersalium, propterea quod non concipiatur, vt est in se, vt significari videtur natura diuina hoc nomine, *Deus*, poterit quidem dici vniuersalis, at non simpliciter, sed secundum quid, & cum conditione diminuente, nempe, quoad modum quo significatur, ita vt sensus sit, significatur ad modum rerum vniuersalium, non tamen est vniuersalis. Illud etiam animaduertendum est, hoc nomen, *Deus*, communicabile esse tribus suppositis diuinis, quæ tamen non sunt multa secundum hoc nomen, *Deus*, sed sunt vnus tantum numero *Deus*. Quia tamen D. Thomas nondum peruenit ad tractatum gloriosissimæ Trinitatis, silentio prætermittit hanc communicabilitatem, solumque est loquutus de communicabilitate multis, quæ sunt multa secundum nomen eius rei, quæ illis dicitur esse communis, quæ planè communicabilitas necessaria est, vt aliquid sit simpliciter vniuersale. Porro, vt de fide est, nomen, *Deus*, incommunicabile esse in sensu explicato, vt constat ex illo Sapientie 14. *Incommunicabile nomen, lignis & lapidibus imposuerunt*: ita de fide est, per similitudinem aliquam cum Deo atque adeò improprie, & per translationem, communicabile esse multis, iuxta illud Psalm. 81.

Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes.

Molina in D. Thom.

ARTICVLVS X.

Vtrum hoc nomen, Deus, vniuoce dicatur de Deo per participationem, & secundum naturam, & secundum opinionem.

RO intelligentia huius articuli, notandum est, idola gentium, falsosque Deos, duobus modis appellari Deos. Altero falso ab iis ipsis, à quibus coluntur, & habentur vt Dij, qui incommunicabile nomen Dei in sua propria significatione falso tribuunt huiusmodi rebus. Sumpto autem hoc modo vocabulo, non est æquiuocum, ex falsa hominum opinione attributum illis, qui natura non sunt Dij: non secus ac si dicas, lapidem esse animal, nomen animal vniuoce sumitur, at falso tribuitur lapidi. Altero autem modo, idola gentium, falsique Dij, verè à nobis, & ab Scriptura sacra appellantur Dij, cum addito tam *gentium*, aut *dij eorum*, vt cum Scriptura dicit Psalm. 95. *omnes Dij gentium damonia*: aut Deuter. 32. *non est Deus noster, vt Dij eorum*: in quibus propositionibus nomen, *Deus*, sumitur in impropria significatione pro iis qui reputantur Dij: sicut nomen, *homo*, sumitur in significatione impropria ad significandum hominem pictum. Quare sicut, *pictum* additum homini, est particula diminuens, & denotat sumi in impropria significatione: ita particula, *gentium*, aut particula, *eorum*, addita vocabulo, *Deus*, est diminuens, & denotat sumi in impropria significatione, pro Diis qui à gentibus reputantur tales, & non sunt. Sumpto ergo vocabulo *Deus*, vt & proprie dicitur de eo, qui verè est *Deus* per naturam, & improprie dicitur tam de eo, qui est *Deus* per similitudinem, quam de eo, qui est *Deus* iuxta existimationem & opinionem gentium: merito ait Diuus Thomas hoc loco, neque esse vniuoce ad illa tria significata, neque purè æquiuocum, sed analogum per attributionem ad verum Deum.

Deus in qua significatione analogica tribuitur falsis diis, & in qua vniuoce, sed falso.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hoc nomen, qui est, sit maximè nomen Dei proprium.

IN Exodi 3. in editione vulgata querenti Moyse, si dixerim tibi, quod est nomen eius? quid dicam eis? Respondetur, *Ego sum qui sum*. Sic dices filius Israel: *Qui est, misit me ad vos*, in textu Hebræo habetur *אשר הוא יהוה אלהינו יהוה אחד*. *Ehieh ascher ehieh cho thomar libne Israhel*. *Ehieh sibelachani elechem*, id est, *Ero, qui ero, qui erit, misit me ad vos*. Prætermisissis verò aliis expositionibus eius loci, communior & consonantior antecessentibus & consequentibus, atque expositioni Sanctorum est, eo in loco poni futurum pro præfenti, quod frequens esse in idiomate Hebræo apertis locis Scripturæ sacre probat inter alios Lippomanus in sua catena in eundem locum Exodi 3. Quare optimo iure, non solum interpres editionis vulgatae vertit in præfenti, *sum, qui sum*. *Qui est misit me ad vos*, sed etiam ante eum verterunt eodem modo Septuaginta iuxta Græcum idioma.

Nomen, qui est, dictum per antonomasiam, ita vt significet, qui est per essentiam, atque à se ipso, ac proinde qui neque esse cæpit, neque desinet, neque est in eo præteritum aut futurum, neque vicissitudo.

Nomen, qui est, est maximè proprium nomē Dei.

firudo, aut vlla mutatio, sed esse æternam, totum simul, fons, & origo totius esse, quod quacumque ratione esse possit, vnitè atque eminenter illud in se continens, est maximè proprium nomen Dei, ita explicans diuinam essentiam, fundamentum attributorum diuinorum, vt nullum aliud nomen eam nobis nec intimius, nec melius manifestet. Cum enim nomen, *Deus*, à diuina prouidentia, vel ab aliquo alio impositum ad significandam diuinam essentiam in se ipsa, quæcumque tædem illa sit, à genibus accommodatum esset iis rebus, quæ natura non sunt Diij, petiuit Moyses à Deo nomen, quo filius Israël innotesceret naturæ diuinæ excellentia superacos, qui natura non sunt Diij. Cui satisfecit Deus, dicens: *Sum qui sum. Sic dices filiis Israël, qui est, per excellentiam scilicet, seu antonomasiam, misit me ad vos.*

Notandum tamen est hoc loco, vbi Exodi 6. in editioe vulgata habetur: *Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob in Deo omnipotente, & nomen meum Adonai non indicavi eis*, in textu Hebræo non haberi אדנאי, quod significat idem quod Dominus, sed haberi אהיה quod Græcè dicitur Tetragrammaton, hoc est, quatuor literarum: si nãque ab eo demas vocales, quarum rationem nō habent Hebræi, in eo inuenies quatuor tantum literas consonantes. Interpres ergo latinus transferens nomen Adonai, secutus est morem Hebræorum, qui, ob illius nominis sanctitatem putabant nefas ab alio, quàm à summo sacerdote in quibusdam benedictionibus proferri, sed vbiqumque illud scriptum reperiebant, loco illius proferebant, Adonai.

De nomine אהיה, & de expositione illius loci Exo. 6. sunt variae Doctorum sententiæ, quas videre est inter alios apud Abulensem Exodi 6. quaest. 1. & apud Lippomanum Exodi 3. & 6. Quæ verior videtur, ea est, quæ hi duo citati auctores cū alijs nonnullis sequuntur: nẽpe nomẽ אהיה, idem significare quod, *qui sum*, deducique à verbo אהיה *haiyah*, est, substantiuo, vt rectè ostendit Lippomanus, atque sensum illius loci esse: *Apparui Abraham, Isaac, & Iacob in Deo omnipotente*, quoniam cum loquebar ad eos dicebam, *ego Dominus Deus omnipotens*, vt ex multis locis Geneseos constat: & nomen meum, אהיה, non indicaui eis, id est, non dixi eis nomen meum esse, *qui est*, vt dixi tibi, tradens tibi non solum nominis, sed etiam rei per nomen significata clariorem notitiam, quàm vniquam tradiderim prificis illis Patribus. Etenim ex libro Exodi, & ex sequentibus libris Pentateuchi constat, illustriores atque excellentiores reuelationes Dei factas fuisse Moyfi, quàm antiquioribus Patribus fuerint vniquam factæ: id quod & Patres affirmant. Notitia namque Dei per incrementa temporum creuit in Ecclesia, ita vt maior fuerit tempore legis Mosaicæ, quàm tempore legis naturalis, & multò maior in lege gratiæ, quàm in lege Mosaicæ & naturali, vt D. Gregorius hōm, 6. in Ezechielem affirmat.

ARTICVLVS XII.

Vtrum propositiones affirmatiuæ possint formari de Deo.

QUOD ad propositionem affirmantem non identicam ac veram, satis sit pluralitas conceptuum formalium, quorum vnus tribuatur alteri, cum identitate eorum, quæ per eos significantur: de Deo autem mente formare possimus distinctos conceptus eorum, quæ in

eo sunt formaliter, vt ex dictis in superioribus patet: atque in Deo summa sit identitas earum rerum, quæ eiusmodi conceptibus significantur: sit planè, vt de Deo formare possimus veras propositiones affirmantes, quæ identicæ non sint, quod attinet ad nomina terij generis, de quibus articulo 1. dictum est. Atque hoc est, quod Diuus Thomas in hoc articulo docet. Quod verò attinet ad nomina primi & secundi generis, quæ de Deo prædicatione non essentiali dicuntur, notum est posse fieri propositiones non identicæ veras, in quibus huiusmodi nomina Deo tribuantur.

QUESTIO XIV.

QUOD ad initium questionis duodecimæ dicta sunt, huc vsque disseruit D. Thomas de iis quæ ad diuinam naturam, illiusque vnitatem spectant: deinceps verò disputat de potentiis essentiæ actibusque earum ad intra, incipitque ab intellectu. Quoniam verò explicata scientia, actiue diuini intellectus, nihil erat quod de potentia ipsa diceretur, hac quaest. 14. disserit de scientia diuina.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Deo sit scientia.

CONCLUSIO hæc est. In Deo est scientia. Verum cum ea, quæ Deo cum creaturis sunt communia, Deo conueniant seclusis imperfectionibus omnibus creaturarum, non est credendum in Deo esse scientiã quoad habitum, sed tantum quoad actum: habitus namque ex actibus generantur, adiumentoque sunt potentiis, vt præcipuus, & melius operentur: quæ Deo conuenire nulla ratione possunt. Nec itè putandum est Dei scientiam aliquo modo rationem effectus habere: id enim Deo repugnat. Quo fit, vt scientia in Deo accidens non sit, sed substantia, vt in sequentibus ostendetur: neque ex notitiis principiorum esse per discursum comparatam, sed esse vnicum simplicissimum intuitum, rationes scientiæ, sapientiæ, intellectus, prudentiæ, atque artis in se vnitè complectentem: perfectissimum quidem quoad euidenciam, & certitudinem, carentem tamen omnino imperfectionibus omnibus, quas eiusmodi cognitiones in nobis, atque in Angelis habere solent.

Conclusio proposita de fide est, vt ex illo ad Romanos 11. *O altitudo diuinarum sapientiæ, & scientiæ Dei*, atque ex compluribus alijs sacre Scripturæ locis constat. Est etiam communis Philosophorum: Imò, & nomen ipsum Dei, ab intuendo, prouidentiaque circa res creatas est impositum, vt q. præcedente art. 8. cum Damasceno, Clemente Alexandrino, ac Dionysio, explicatum est.

Rationibus verò naturalibus à posteriori ex iis, quæ facta sunt, demonstrata à nobis est apertissime conclusio q. 2. art. 3. inter probandum priorem partem vltimæ consequentiæ rationis secundæ eo loco propositæ, & latius ratione 4. Hanc præterea rationem addit Durandus in 1. d. 35. q. 1. quæ in iis, quas loco citato tradidimus, virtute continetur. Primum causæ conuenit nobilissimus modus agendi: nobilissimus autem modus agendi est per intellectum & voluntatem: cum ergo Deus sit prima causa, aget per cognitionem atque imperiū suæ voluntatis, ac prouide in eo cognitio intellectus, seu scientia constitui necessariò debet. Maior ex eo est manifesta, quia à prima causa derivatur omnis perfectio in reliqua agentia

Scientia est in Deo quo ad actum, sapientia, intellectus, prudentia ac artis rationem habens.